

References

1. Olkhovska, N.A. (2008), "Methods of assessing the competitiveness of agricultural products", *Economika APK*, no.11, pp. 116-119.
2. Horovyi, V.P. and Sribniuk, M.S. (2008), "Market trends of agricultural production in Ukraine", *Economika APK*, pp. 101-106.
3. The tobacco market in Ukraine, available at: <http://imperial-tobacco.com.ua/tobacco/market/>
4. Bialkovska, H.D. (2011), "Conceptual Framework for tobacco production in Ukraine", *Innovative economy*, no. 2, pp. 219-222.
5. The official website of Goskomstat Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Bialkovska, H.D. (2013), "Crisis of tobacco production and ways to overcome", *Sustainable economic development*, no. 2(19), pp. 23-29.
7. Mikhailov, E.A. (2006), "Analysis of the tobacco market in Ukraine", *Economika APK*, no. 11, pp. 94-98.
8. Mikhailov, E.A. (2006), "The current state of the tobacco sub Ukraine", *Scientific Bulletin of the National Agricultural University*, vol. 97, pp.126-128.

УДК 338.43: 636

Петриченко І.В.,
старший науковий співробітник відділу координації наукових
досліджень, економіки і маркетингу
Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН України

ФАКТОРИ І ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗИ КОРМОВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Petrychenko I.V.,
senior research fellow of department coordination
of scientific research, economics and marketing
Institute of fodder and Agriculture of Podillia NAAS of Ukraine

FACTORS AND DETERMINANTS OF THE DEVELOPMENT OF THE FORAGE PRODUCTION IN UKRAINE

Постановка проблеми. В умовах глобальних продовольчих викликів актуалізується проблема базових сільськогосподарських галузей, які прямо або опосередковано сприяють розв'язанню проблеми продовольчої безпеки країни і виявляють позитивний ефект на розвиток споріднених галузей. Раціональне вирішення зазначеної проблеми лежить у площині пошуку науково-теоретичних та прикладних напрямів забезпечення сталого розвитку сільського господарства в умовах недосконалого інституційного середовища, загострення глобальних та регіональних проблем, обмеженості природних ресурсів, зростання вартості агровиробництва, домінування інноваційних, інвестиційних та інформаційних компонент. Продовольча проблема у світі набуває глобального характеру й обумовлює стратегічні цілі у розвитку держав.

Значення кормів та кормовиробництва для аграрної економіки країни є винятковим, адже від ефективності виробництва, безпечності та якості продукції галузі залежить поточний стан та відродження тваринництва. Відповідно до Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року, планується значно збільшити виробництво продукції тваринництва, що вимагатиме від галузі кормовиробництва збільшення показників

виробництва майже у два рази [9, с. 3–58]. Зазначені особливості обумовили вибір теми дослідження, її логіку і структуру.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам підвищення ефективності виробництва і використання кормів в Україні присвячені роботи П. Березівського, І. Бондарчука, В. В'юна, І. Грабчук, В. Гришка, В. Долинського, О. Єрмакова, М. Карамана, І. Кіщака, П. Кропа, М. Куліша, Л. Мармуль, Л. Павловської, В. Перегуди, А. Побережної, Д. Приходька, В. Славова, Я. Сибаль, І. Топіхи, О. Ходаківської, Г. Черевка та низки інших вчених економістів-аграрників. Питання ресурсного забезпечення галузі кормовиробництва висвітлені у роботах В. Бердникова, Д. Глуценка, П. Канінського, В. Рижкова та ін. Проте проблема дефініції визначальних детермінант розвитку галузі кормовиробництва в Україні в нинішніх економічних умовах, що характеризуються глобалізацією продовольчої проблеми у світі з одного боку та зростаючою обмеженістю природних ресурсів, з іншого, наразі актуалізується і потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення ключових факторів та детермінант розвитку галузі кормовиробництва в Україні.

Об'єктом дослідження є процес функціонування вітчизняної галузі кормовиробництва.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних, методичних і прикладних положень формування економічного та природного потенціалу галузі кормовиробництва та ефективності його використання.

Теоретичною та методичною основою дослідження стало використання діалектичного методу пізнання та системного підходу до вивчення досліджуваних явищ та процесів. Крім того, застосовувались такі методи як індукції та дедукції, абстракції, узагальнення, табличний, порівняльного аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток кормовиробництва є обов'язковою умовою ефективного функціонування багатьох галузей національного господарства, в першу чергу тваринництва. Як зазначає вітчизняний вчений економіст В. Морозов, одним з основних шляхів інтенсифікації тваринництва є дотримання закону пропорційного розвитку, зокрема встановлення необхідних пропорцій між виробництвом кормів і поголів'ям тварин. Нині в багатьох господарствах ці пропорції порушені. Кормова база повинна в оптимальних пропорціях випереджати збільшення поголів'я та підвищення продуктивності худоби. Дотримання даного принципу на практиці створює сприятливі умови для ритмічного нарощування виробництва продукції тваринництва, страхує тваринництво від несприятливого впливу погодних умов окремих років [7]. На переконання О. Рибаченко, нині як і впродовж пострадянського періоду загальні ознаки розвитку галузі кормовиробництва залишилися незмінними і характеризуються насамперед скороченням посівних площ кормових культур і валового виробництва кормів, відсутністю налагодженого механізму співпраці агроформувань з комбикормовими заводами та чіткої схеми здійснення розрахункових операцій, зниженням бізнесової та державної активності у цій сфері тощо [10].

Поділяємо думку Бабица А.О., Забродського О.Є. та Табенського І.Й., котрі зазначають, що кормовиробництво це одна з галузей сільського господарства, яка відрізняється специфічними завданнями, видовим складом виробленої продукції, організацією та технологією виробничих процесів, складом технічних засобів і кваліфікацією працівників. Основне його завдання – виробництво в необхідних обсягах доброякісних кормів для громадського тваринництва при оптимальних розмірах площі кормових культур і природних кормових угідь, затрат праці та коштів на одиницю вироблених кормів. Кормовиробництво передбачає вирощування та заготівлю кормів на орних землях і природних угіддях, використання основної та побічної продукції рослинництва, відходів промислової переробки сільськогосподарської сировини, а також зберігання та підготовку кормів до згодовування [1]. Проте цим не вичерпуються функції кормовиробництва як комплексної галузі. Крім того, кормовиробництво можна розглядати як систему організаційно-економічних, технічних і технологічних заходів по вирощуванню кормових культур, підвищенню продуктивності природних кормових угідь, виробництва, переробки та зберігання різних видів кормів. Всю цю систему слід вважати дуже важливою складовою частиною виробництва сільського господарства [8].

Представляє інтерес визначення приналежності досліджуваної галузі та її основних систем. Особливістю кормовиробництва є його належність до трьох сфер агропромислового

комплексу: ресурсної (корми є засобами виробництва (предметами праці) продукції тваринництва); безпосереднього виробництва (вирощування, заготівля і зберігання кормів); галузей переробки сільськогосподарської продукції (виробництво комбікормів). Специфіка кормовиробництва, з погляду ефективності, виявляється в тому, що воно є галуззю рослинництва, безпосередньо визначає ефективність галузі тваринництва, охоплює польове, лукопасовищне виробництво кормів, природні кормові угіддя та комбікормову промисловість, тому включає функції, властиві кожній із цих галузей [4].

Виділяють три основні системи кормовиробництва: система посівного кормовиробництва, система лукопасовищного кормовиробництва і система посівно-лукопасовищного кормовиробництва (комбінована). У господарствах здебільшого поєднуються всі системи і джерела кормовиробництва. Повне забезпечення тварин кормами, збалансованими за вмістом поживних речовин, можливе лише при повному наборі різних їх джерел надходження. Всі корми, що використовуються у тваринництві, поділяються на такі основні групи: рослинницькі; корми тваринного походження; мінеральні. Корми перших двох груп виробляють або безпосередньо в господарствах, або із сільськогосподарської сировини на промислових підприємствах. Рослинницькі корми бувають: грубі (сіяні трави і трави природних кормових угідь – лук і пасовищ, солома, сінаж, сіно); соковиті (силос, корене- та бульбоплоди); концентровані (зерно й зернопродукти); зелені (трави культурних і природних пасовищ, сіяних культур); корми від переробки сільськогосподарської продукції (комбікорми, відходи крохмале-патокової та ін.). До кормів тваринного походження належать молоко та продукти його переробки (відвійки, сироватка), м'ясне, рибне, кісткове борошно та ін. [8]. В розрізі класифікації кормів можна виділити дев'ять основних їх видів, які у свою чергу мають підвиди (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація кормів

№ п.п.	Вид	Підвид
1	2	3
1	Корми рослинного походження:	<ul style="list-style-type: none"> – соковиті: зелені корми (сіяні кормові культури, трава природних пасовищ, лук і посівів), силос, сінаж, коренебульбоплоди, баштанні культури, різні овочі; – водянисті: свіжий і кислий жом, брага, пивна дробина, картопляні та плодові вичавки; – грубі: сіно, солома, полова, стебла й стрижні кукурудзи, кошики і лушпиння соняшнику, гілковий корм та ін.; – концентровані: зерно й насіння фуражних (злакових та бобових) і продовольчих культур та продукти їхньої переробки (висівки, макуха, шрот), а також сухі відходи бродильного, крохмального, цукрового виробництв, м'ясо-молочної й рибної промисловості.
2	Корми тваринного походження	молоко незбиране і збиране (молочні відвійки), склотини, сироватка, м'ясне борошно, м'ясо-кісткове, рибне і пір'яне борошно, риб'ячий фарш, лялечки шовкопряда, відходи інкубації яєць птиці тощо.
3	Кормові відходи технічних виробництв	<ul style="list-style-type: none"> – цукробурякового: жом (свіжий, кислий та сухий), кормова меляса; – олійно-екстракційного: макуха і шроти (соняшникові, лляні, ріпакові, бавовникові, рицинові); – борошномельного: висівки (пшеничні, житні, ячмінні, рисові, гречані, горохові тощо), січка зерна (використовують при виробництві гранульованих і брикетованих кормів), кормове борошно (вівсяне, ячмінне), мучка (гречана, просяна) – одержують при переробці зерна на крупу, борошняний порошок (одержують при помелі зерна), зернова лузга (гречки, проса, соняшнику); – пивного: пивна дробина (у свіжому рідкому вигляді або висушена), солодові паростки, пивні дріжджі; – спиртового: брага (барда) – зернова, картопляна (у свіжому рідкому вигляді або висушена); – крохмального: жмаки – картопляні, кукурудзяні (у рідкому або сухому вигляді).

продовження табл. 1

1	2	3
4	Комбікорми	однорідні суміші різних кормових засобів, спеціально виготовлені за науково-обґрунтованими рецептами для певних видів та статевих-вікових груп тварин.
5	Кормосуміші	Гранульовані та розсипні кормові суміші
6	Мінеральні речовини	солі мінеральних елементів (кухонна сіль, крейда, кормові фосфати та ін.)
7	Синтетичні препарати	сечовина, аміачна вода, кормовий концентрат лізину і метіоніну, кормові дріжджі
8	Біологічно активні добавки	солі мікроелементів, вітамінні, ферментні, гормональні препарати, антибіотики тощо
9	Харчові відходи	залишки кухонь та їдалень індивідуального і громадського харчування

Джерело: сформовано на основі [3].

Із перелічених груп корми рослинного походження є основними в годівлі тварин, інші – доповнюють раціон за вмістом компонентів, що підвищують його біологічну цінність і поліпшують використання поживних речовин [3]. Зазначені характеристики галузі кормовиробництва дозволяють теоретично обґрунтувати визначальні фактори та детермінанти її розвитку.

Необхідною конкретизацією, як зазначає Зінченко О. І., є те, що кормовиробництво – це виробництво та заготівля кормів на основі їх джерел. Основою кормовиробництва є кормова площа, з якої отримують грубі, соковиті, зелені і штучно зневоднені корми [5]. Отже, джерелами надходження кормів є виробництво їх у системі польових сівозмін (переважно концентрованих кормів); виробництво у кормових сівозмінах (здебільшого зелених і соковитих кормів); надходження з природних кормових угідь; кормові та вітамінні добавки, що виробляються промисловими підприємствами; відходи харчової, молочної, м'ясної та рибної промисловості [8]. Необхідно зазначити, що зараз в Україні до третього класу і неklasного відноситься третина сіна та чверть силосу, крім того, часто втрати поживних речовин при заготівлі і зберіганні кормів сягають 40...50 відсотків [6]. Такі невтішні дані свідчать про те, що наразі простежується низька якість кормів, що у свою чергу призводить до значних перевитрат. Розрахунок внутрішньої потреби у кормах сільськогосподарських підприємств здійснюється на основі чисельності худоби та птиці із врахуванням ресурсного потенціалу кормовиробництва (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка чисельності худоби та птиці в Україні, тис. голів

Показник	Рік			
	2010	2011	2012	2012 до 2010, %
Велика рогата худоба	4494,4	4425,8	4645,9	103
у т.ч. корови	2631,2	2582,2	2554,3	97
Свині	7960,4	7373,2	7576,7	95
Вівці та кози	1731,7	1739,4	1738,2	100
Птиця всіх видів	203839,8	200760,6	213798,5	105

Джерело: сформовано на основі [11].

Проте динаміка балансу кормів у 2010-2012 рр. свідчить про відносну стабільність та забезпеченість сільськогосподарських підприємств України кормовими ресурсами (табл. 3).

Діагностика стану галузі кормовиробництва свідчить про те, що за останні роки тут з'явилося багато проблем, які стримують подальший її розвиток і розвиток промислового тваринництва, що загрожує продовольчій безпеці країни. Ми погоджуємося з думкою Рибаченко О., що проблема розвитку кормовиробництва на сучасному етапі полягає не стільки в необхідності нарощування виробництва кормових ресурсів, скільки у пошуку шляхів їх раціонального використання. Подальший розвиток кормовиробництва повинен базуватися на поглибленні міжгалузевої інтеграції суб'єктів господарювання сільського господарства і переробної промисловості. Зростає важливість ставлення держави до проблеми

формування комплексної програми розвитку галузі тваринництва з урахуванням результатів оцінки внутрішньої потреби у кормах і ресурсного потенціалу кормовиробництва [10]. На думку П. Березівського, при оздоровленні ситуації в аграрній сфері підприємства, які відносяться до суспільного сектора, утвердяться в ролі основних товаровиробників сільськогосподарської продукції. Це пов'язано з можливістю раціонального поєднання у великих формах господарювання на землі рослинницьких і тваринницьких галузей та збереження потенціалу одного з основних виробників продукції скотарства [2, с. 131].

Таблиця 3

**Динаміка балансу кормів у сільськогосподарських підприємствах,
тис. ц кормових одиниць**

Показник	Рік			2012 р. до 2009 р., %
	2010	2011	2012	
Наявність на початок звітного року	33429,4	29605,3	36223,9	108
Надходження - усього	122026,7	129858,3	124352	102
у тому числі				
заготовлено, виділено з продовольчих культур для тваринництва	66837,8	72470,5	63511,4	95
одержано в обмін та інші надходження (крім купівлі)	9598,3	11901,2	12067,7	126
куплено	45591,4	45486,8	48773,4	107
Витрати - усього	128816,5	125843,4	130776,5	102
у тому числі				
Витрачено на годівлю усім видам худоби та птиці	117743,2	114841,7	119530,7	102
з них				
коровам та бугаям-плідникам молочного стада	29117,9	28910,2	30547,9	105
іншій великій рогатій худобі (без корів та бугаїв-плідників молочного стада, робочих волів)	22142,4	20432,3	21106,8	95
свиням	24756,4	24408,4	24491,4	99
вівцям та козам	849,9	881,1	878,2	103
птиці	39504,9	38879,3	41405	105
коням, робочим волам	1082,8	953,6	846,2	78
іншим видам худоби	288,4	376,8	255,8	89
Із загальної кількості витрачених кормів				
пасовищних	3048,9	2781,4	2538,1	83
купованих	32114	30774,3	33890,4	106
Продано та передано - усього	9603,1	9538,5	9730,2	101
у тому числі населенню	2349,3	1863,4	1480,9	63
Витрачено на підстилку та інші господарські цілі	1139,3	1090,6	1082	95
Втрати - усього	330,2	373,4	434,2	131
з них у межах встановлених норм природних втрат	189,8	208,7	210,8	111
Наявність на кінець звітного року	29689,4	36401,3	32337,2	109

Джерело: сформовано на основі [11]

Ми можемо зробити висновок, що з точки зору цивілізаційного розвитку та з врахуванням теорії синергетики, причини занепаду аграрного сектора в цілому та галузі кормовиробництва зокрема полягають у тому, що, змінюючись в перманентному процесі функціонування від однієї кризи до іншої, система нагромаджує якісні зміни, які, досягнувши критичного стану, викликають нову системну кризу, призначену трансформувати наявну упорядкованість новим системним порядком, що настає через біфуркації та хаос. Відносно іншого підходу теорії синергетики, який отримав назву формаційного, занепад галузей, у т.ч. кормовиробництва, відбувся внаслідок становлення ринкової системи господарювання.

Висновки та подальші дослідження.

1. Визначальним напрямом і завданням аграрної політики держави є розробка, реалізація та визначення пріоритетних орієнтирів відносно сталого розвитку аграрного сектора у цілому та галузі кормовиробництва зокрема, як визначальної в умовах відродження національного тваринництва, яке у свою чергу впливає на рівень продовольчої безпеки в країні.

2. Кормовиробництво є не лише базисом скотарства, а й має значний вплив на розвиток галузі рослинництва. Перспективність галузі обумовлюється не лише сприятливими природно-кліматичними умовами, але й ретроспективними передумовами, адже галузь скотарства в Україні була і є традиційним напрямом господарської діяльності, що дозволило досягнути відповідного практичного досвіду у секторі кормовиробництва та сформувати систему традиційних підходів.

3. Проблема відтворення вітчизняного кормовиробництва має розв'язуватися у двох площинах: фізичної та економічної доступності та ефективності для виробників та покупців. Своєрідними відзнаками мають бути: відповідність стратегічним довгостроковим цілям держави; поетапне відтворення з врахуванням наявних та латентних організаційно-економічних і природно-біологічних ресурсів та комплементарних завдань міжсекторального розвитку; техніко-технологічна модернізація; піднесення на інноваційній та інвестиційній платформі; інформатизація галузі кормовиробництва; врахування соціально-демографічних та регіональних і зональних особливостей; адаптація до сучасних світогосподарських процесів.

Література

1. Баби́ч А.О. Кормовиробництво – спеціалізована галузь / А.О. Баби́ч, О.Є. Забродський, І.Й. Табенський. – К. : т-во «Знання» УРСР, 1982.– 48 с.

2. Березівський П.С. Ефективність виробництва і формування ринку продукції скотарства в Карпатському регіоні / П.С. Березівський. – Львів : Українські технології, 1998. – С. 131.

3. Дадашев Б.А. Система технологій. Розділ 1. Економічні основи технологічного розвитку агропромислового комплексу : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Б.А. Дадашев, В.В. Обливанцов, В.П. Гордієнко. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 294 с

4. Ефективність виробництва та використання кормів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/vldau/APK/2011_18_1/files/11vofpau.pdf

5. Зінченко О.І. Кормовиробництво : навчальне видання / О.І. Зінченко. – 2-е вид., доп. і перероб. – К. : Вища освіта, 2005. – 448 с.

6. Крилов В.В. Напрями розвитку кормовиробництва України [Електронний ресурс] / В.В. Крилов, С. М. Коломієць. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Ptdau/2009_9_1/1/16.pdf

7. Морозов В. І. Теоретичні засади інтенсифікації тваринницької галузі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vkhnu_ekon/2011_7/pdf/37.pdf

8. Організація кормовиробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category-119/doc-190/>

9. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року : Постанова КМУ від 19.09.2007 р. № 1158 // Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С. 3–58.

10. Рибаченко О.М. Основні проблеми розвитку кормовиробництва в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/agroin/2011_10-12/RVBAHENK.pdf

11. Стан тваринництва в Україні: Статистичний бюллетень / Державна служба статистики України. – К., 2013. – 129 с.

References

1. Babich, A., Zabrodskyi, O.Ye. and Tabenskyi, I.I. (1982), *Kormovyrobnytstvo – spetsializovana haluz* “Forage production - the specialized industry”, t-vo «Znannia», Kyiv, Ukraine, 48 p.

2. Berezivskiy, P.S. (1998), *Efektivnist vyrobnytstva i formuvannia rynku produktii skotarstva v Karpatskomu rehioni* [Efficiency of production and the formation of market products pastoralism in the Carpathian region], Ukrainski tekhnolohii, Lviv, Ukraine, 131 p.
3. Dadashev, B., Oblyvantsov, V., Hordiienko, V. (2008), *Systema tekhnolohii. Rozdil 1. Ekonomichni osnovy tekhnolohichnoho rozvytku ahropromyslovoho kompleksu* [The system technologies. Section 1. Economic bases of technological development of agroindustrial complex], tutorial, DVNZ "UABS NBU", Sumy, Ukraine, 294 p.
4. The effectiveness of production and use of forages, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/vidau/APK/2011_18_1/files/11vofpau.pdf
5. Zinchenko, O.I. (2005), *Kormovyrobnytstvo* [Forage production], Vyshcha osvita, Kyiv, Ukraine, 448 p.
6. Krylov, V.V. and Kolomiiets S.M. (2009), "Destinations the development of forage production Ukraine", available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Ptdau/2009_9_1/1/16.pdf
7. Morozov, V.I. (2011), "The theoretical basis of intensifying livestock industry", available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vkhnav_ekon/2011_7/pdf/37.pdf
8. *Orhanizatsiia kormovyrobnytstva* [Organization of forage production], available at: <http://agroua.net/economics/documents/category-119/doc-190/>
9. "About the Approving the National target program of development Ukrainian Village for the period till 2015: CMU Resolution of 19.09.2007 p. № 1158", *Ekonomika APK*, no. 11, pp. 3–58.
10. Rybachenko, A.M. (2011), "The main problems of development forage production in Ukraine", available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/agroin/2011_10-12/RyBAHENK.pdf
11. Condition of livestock in Ukraine: Statistical bulletin (2013), State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine, 129 p.

УДК 336.14

Старух А.І.,
аспірантка*

Львівська державна фінансова академія

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Starukh A.I.,
graduate student
Lviv state academy of finance

THE CURRENT STATUS OF THE INTERGOVERNMENTAL FISCAL RELATIONS IN UKRAINE

Постановка проблеми. Сьогодні система міжбюджетних відносин є однією з основних важелів всієї фінансової політики держави. Ефективність відносин між ланками бюджетної системи полягає в сприянні соціально-економічного розвитку територій та зростанні добробуту населення. Особливого значення при цьому набувають міжбюджетні відносини та надання трансфертів. Проте, незважаючи на тривалий розвиток та реформування системи міжбюджетних відносин, на сьогоднішній день в Україні існують проблеми, які мають системний характер та потребують врегулювання. Саме це і робить міжбюджетну політику достатньо актуальною, щоб досліджувати та аналізувати її сучасний стан.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні стану та розвитку міжбюджетних відносин в Україні приділяють велику увагу з огляду на постійні зміни, які відбуваються під

* Науковий керівник: Гарасим П.М. – д.е.н., професор